

BBABAC – Bacheloroppgave 2023 vår

Bacheloroppgave

Barns medvirkning i barnevernstjenesten

Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Bachelor i barnevern

Stavanger/16.03.23

Kandidatnummer: 6028

Antall ord: 9993

Innholdsfortegnelse

1.0	INNLEDNING	3
1.1	Tema.....	3
1.2	Bakgrunn for valg av tema.....	3
1.3	Formål med oppgaven.....	4
1.4	Presentasjon av problemstilling.....	4
1.5	Begrepsavklaringer.....	5
1.5.1	Barns medvirkning.....	5
1.5.2	Barn og barnets alder/modenhet.....	5
1.6	Aktuelle lover/forskrifter.....	6
1.7	Typiske utfordringer.....	7
1.7.1	Frykt for å påføre barn belastning gjennom medvirkning.....	7
1.7.2	Manglende kompetanse i kommunikasjon med barn.....	7
1.7.3	Manglende strukturer for å realisere barns medvirkning.....	8
2.1	Teoretiske perspektiver	8
2.1.1	Deliberativ teori.....	9
2.1.2	Modell for barns deltakelse.....	9
3.0	METODE	11
3.1	Litteraturstudie som metode.....	11
3.2	Datainnsamling.....	12
3.3	Analysemetode.....	13
3.4	Studiens troverdighet.....	14
4.0	PRESENTASJON AV FORSKNINGSARTIKLER	16
4.1	Forskningsartikler.....	16
4.1.1	Barnets rett til deltagelse i en barnevernkontekst.....	16
4.1.2	«Barnets rett til å bli hørt».....	17
4.1.3	Barnets rett til å bli hørt ved midlertidige avgjørelser etter barneloven.....	18
5.1	PRESENTASJON AV FUNN/RESULTATER	20
5.2	Alder og modenhet.....	20
5.3	Tilrettelegging/praksis for medvirkning.....	22
5.4	Felles for de tre artiklene.....	23
6.0	DRØFTING	24
6.1	Utfordringer med alder og modenhet.....	24
6.2	Barnevernstjenestens tilrettelegging/praksis for barns medvirkning.....	26
6.2.1	Barn med funksjonsnedsettelse.....	27
6.2.2	Praksisen for barns medvirkning i barnevernet.....	27
6.2.3	Modell for barns deltakelse.....	29
7.0	KONKLUSJON	32
8.0	LITTERATURLISTE	33

1.0 INNLEDNING

1.1 Tema

Denne oppgaven handler om barns medvirkning. Alle barn har rett til deltagelse og medvirkning i det som angår eget liv og utvikling. Barna er eksperter på egen situasjon og eget liv, derfor er medvirkningen avgjørende for prinsippet om barnets beste. Ifølge Lillevik & et al. (2020) er barnets rett til medvirkning, eller barnets rett til å bli hørt, en gjennomgående rettighet som har sin plass og sin styrke i alle situasjoner, hendelser og handlinger som barnet er berørt av. Medvirkningsprinsippet er både en rettighet og et virkemiddel for å legge til rette for at barnet kan tre frem som subjekt i eget liv. Barnet kan delta i sin egen tilværelse som et aktivt og handlende menneske i situasjoner som angår en selv. (Lillevik & et al., 2020, s.45-46). Vi er klare over viktigheten av barns medvirkning, men hvilke utfordringer kan man støte på?

Som barnevernspedagog vil barn og unges medvirkning være et aktuelt tema. Det er viktig å vite hvordan man skal kunne invitere barn og unge til deltagelse og medvirkning i det som angår dem. Det er et viktig tema først og fremst fordi de har en rettighet til å kunne medvirke, men ikke minst for å finne den pedagogisk beste løsningen for barnet selv. Dette støtter grunnprinsippet «barnets beste» som står sentralt i barnevernsarbeid.

Ifølge Strandbu (2011) har barnekonvensjonen bidratt til å sette barns rettigheter på den politiske dagsorden. Barnekonvensjonen er basert på FNs verdenserklæring om menneskerettighetene fra 1948. Det presiseres at de grunnleggende menneskerettighetene også gjelder for barn: Alle mennesker, også barn, er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter (Strandbu, 2011, s.26).

1.2 Bakgrunn for valg av tema

Temaet, barns medvirkning, vil man støte på i de fleste sektorer som barnevernspedagog. Blant annet i de ordinære skolene hvor du må invitere barn til deltagelse, på skoler med tilrettelagt undervisning for barn og unge med forskjellige utfordringer, barnehager eller for eksempel barnevernsinstitusjoner. Om man jobber med barnevernssaker der det angår barn og unge som er modne nok til å være med å medvirke saken, vil det være avgjørende at man

inviterer barnet selv til å medvirke saken. Under utdanningen har og barns medvirkning jevnt og trutt vært et tema i de forskjellige emnene. Det betyr at barn og unges rett til medvirkning har stått sentralt utdanningsløpet.

Under min praksisperiode ved Møllehagen skolesenter, fikk jeg anledning til å observere barn og unges deltakelse i skoleaktiviteter. De fleste elevene som jeg samhandlet med på Møllehagen skolesenter, viste en mangel på motivasjon for det faglige arbeidet. Jeg lærte tidlig at ved å inkludere elevene i beslutningsprosessen for deres egen skoledag, kunne dette føre til økt motivasjon. Inkludering kunne oppnås ved å gi elevene alternativer og selv velge tidspunkt for forskjellige fag gjennom skoledagen.

Min erfaring med dette temaet har ført til en dypere interesse og ønske om å utforske dette temaet ytterligere. Jeg anerkjenner viktigheten av å inkludere barn og unge i beslutningsprosessen og planleggingen av skoleaktiviteter. Dette er noe jeg ønsker å gjennomføre videre i mitt arbeid som barnevernspedagog.

1.3 Formål med oppgaven

Formålet med denne oppgaven er å utforske og øke kunnskapen om barns medvirkning, samt identifisere utfordringer som kan oppstå i denne konteksten. Gjennom en grundig undersøkelse av emnet, vil denne oppgaven sette søkelys på hvilke utfordringer man kan støte på, samt hvordan man kan håndtere de forskjellige utfordringene som kan oppstå i denne sammenhengen. Gjennom en systematisk gjennomgang av relevant teori og empiriske studier, vil oppgaven undersøke de forskjellige faktorene som påvirker barns medvirkning, samt utforske mulige løsninger og tilnærminger som kan benyttes for å fremme barns medvirkning.

1.4 Presentasjon av problemstilling

På bakgrunn av dette er følgende problemstilling utformet:

Hvilke utfordringer kan det være når det gjelder medvirkning for barn i barnevernstjenesten?

1.5 Begrepsavklaringer

Under denne delen ønsker jeg å avklare de begrepene som jeg bruker videre i oppgaven. Jeg vil definere barns medvirkning, barn og barnets alder/modenhet.

1.5.1 Barns medvirkning

Det finnes mange forskjellige begreper til medvirkning. Man kan blant annet bruke uttalerett, medbestemmelse, selvbestemmelsesrett, deltakelse, rett til å bli hørt eller barns stemme. Alle disse forskjellige begrepene betyr det samme som medvirkning videre i oppgaven.

Ifølge Bunkholdt & Kvaran (2015) skal barnets mening tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet, og skal styrke barnets perspektiv, posisjon og rettssikkerhet.

Departementet fant at begrepet medvirkning er det mest dekkende når det gjelder å få fram viktigheten av at barnet skal ha reell innflytelse i alle de prosesser som barnet deltar i under sin kontakt med barnevernet. Det skal tydeliggjøre at barnet blir godt og skikkelig informert og hørt, og har fått anledning til uttale seg i trygge omgivelser og på måter som gir barnet en følelse av å bli lyttet til og tatt hensyn til (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s.30).

1.5.2 Barn og barnets alder/modenhet

Barnets alder og modenhet er en vektlagt faktor når det kommer til barns medvirkning. Dette kommer frem i flere av lovene som er aktuelle for temaet. Det kommer frem at barnets meninger og tanker skal vektlegges ut ifra dens alder og modenhet.

Av FNs barnekonvensjon artikkel 1 går det fram: *barn er et hvert menneske under 18 år, hvis ikke barnet blir myndig tidligere etter den lovgivning som gjelder for barnet* (FNs barnekonvensjon). Jeg kommer derfor til å bruke definisjonen til FNs barnekonvensjon. Det betyr at alle under 18 år blir regnet som barn i denne oppgaven.

Ifølge Barne- og familiedepartementet er modenhet hos barn knyttet til deres evne til å ta ansvar for egne handlinger og å tenke gjennom konsekvensene av disse. Modenhet handler om evnen til å forstå og respektere andres følelser og behov, og å kunne samhandle sosialt på en hensiktsmessig måte.

1.6 Aktuelle lover/forskrifter

Ifølge FNs barnekonvensjon ble den vedtatt av FNs generalforsamling i 1989. Gjennom konvensjonen anerkjenner statene både at barn har selvstendige rettigheter, og at barn har behov for og rett til særskilt beskyttelse og støtte (FNs barnekonvensjon).

Ifølge Bendiksen & Haugli (2018) omhandler artikkel 12, i FNs barnekonvensjon, barnets rett til å uttale seg og å bli hørt. Bestemmelsen er sentral for anerkjennelsen av barn som selvstendige individer, og den gir barn rett til medbestemmelse, men ikke selvbestemmelse. Barnets rett til deltakelse og medvirkning gjelder generelt i «alle forhold som vedrører barnet», og etter artikkel 12 nr. 2 særlig i «rettslig og administrativ saksbehandling» som angår barnet. Barn har en særlig rett, men ikke plikt, til å uttale seg i enkeltsaker (Bendiksen & Haugli, 2018, s.44-45).

Barn og unges medvirkning har og sin plass i lov 17. mai 1814 Grunnloven § 104 første ledd: «Barn har krav på respekt for sitt menneskeverd. De har rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv, og deres mening skal tillegges vekt i overensstemmelse med deres alder og utvikling» (Grunnloven, 1814, §104).

Ifølge lov 4. august 1981 om barn og foreldre (barnelov) § 31 innebærer det ifølge Bendiksen & Haugli (2018) at etter hvert som barnet blir i stand til å danne seg egne synspunkter om det saken dreier seg om, skal foreldrene høre hva barnet har å si før de tar avgjørelser om personlige forhold for barnet. De skal legge vekt på det barnet mener, alt etter hvor gammelt og modent barnet er. Plikten til å høre barnet gjelder tilsvarende for andre barnet bor hos, eller som har med barnet å gjøre (Bendiksen & Haugli, 2018, s.86).

Lov 18. juni 2021 om barnevern (barnevernsloven) § 1-4 finner man barns rett til medvirkning. Den 1. januar 2023 tredde den nye barnevernsloven i kraft. Ifølge Bufdir (2023) er det blitt et styrket barneperspektiv når det gjelder medvirkning. Loven viderefører den overordnede bestemmelsen om barns rett til medvirkning som ble innført i 2018. Aldershensvisningen på syv år som kommer frem av saksbehandlingsreglene er fjernet. Det er også tatt inn at barn har rett til å uttale seg til barnevernet uavhengig av foreldrenes samtykke, og uten at foreldrene informeres om samtalen på forhånd. Barn skal informeres om hva opplysninger fra barnet kan brukes til og hvem som kan få innsyn i disse

opplysningene. Barnet har rett til å uttale seg før det bestemmes at opplysningene skal deles, og barnets syn skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet, jf. barnevernslovens § 1-4 (Bufdir, 2023).

1.7 Typiske utfordringer

Ifølge Strandbu (2011) finnes det flere barrierer for barns deltakelse. De handler blant annet om frykt for å påføre barn belastninger som en følge av deltakelse, manglende kompetanse og faglig utrygghet, knapphet på tid, lite ressurser og svakheter når det gjaldt organisatoriske forhold (Strandbu, 2011, s.85). Jeg vil gå nærmere inn på noen av disse utfordringene.

1.7.1 Frykt for å påføre barn belastning gjennom medvirkning

Det hender man tenker at det er en byrde for barnet å få informasjon og skulle mene noe om vanskelige situasjoner når de er barn som kan ha det vanskelig fra før. Ifølge Strandbu (2011) mener saksbehandlere at det å snakke med en saksbehandler er en tilleggsbyrde for barnet. Det eksisterer en oppfatning av at kortvarige relasjoner er en belastning for barnet, og at saksbehandlere generelt må være forsiktige med å spørre barn om vanskelige tema. Dette er en form for beskyttelsestenking der saksbehandler mener at barnet har mer enn nok som det er. Dette kan også være holdningen til barnets foreldre og nettverket. På denne måten kan barn i kontakt med barnevernet utsettes for dobbelt seleksjonsprosess når det gjelder dets mulighet for å få delta (Strandbu, 2011, s.85).

1.7.2 Manglende kompetanse i kommunikasjon med barn

Manglende kompetanse i kommunikasjon med barn er en annen utfordring man støter på når det kommer til barns medvirkning. Her ser man viktigheten av å kommunisere og danne relasjoner med barn i barnevernsyrket. Ifølge Strandbu (2011) blir det nevnt både av saksbehandlere og barnevernledere at det er en opplevelse av manglende kompetanse i kommunikasjon med barn. Selv om Barne- og familiedepartementet har lagt vekt på at den kommunale barneverntjenesten består av personer som har kompetanse både til å arbeide med barn i vanskelige livssituasjoner, og til å snakke med disse barna. Det er fem viktige

grunnprinsipper som ofte er manglende under denne utfordringen: 1) følg barnets initiativ og bekreft. 2) sørg for at barnet føler relevans, og at samtalen er nyttig. 3) Gi rom for barnet slik at barnet føler frihet og får være subjekt. 4) Gi samtalen rytme. La det bli en gi-og-ta-situasjon mellom deg og barnet. 5) Samtalen må ha en klar ledelse og struktur. Mangel av dette viser seg å være en barriere for å realisere barnets medvirkning og deltakelse (Strandbu, 2011, s.88-89).

1.7.3 Manglende strukturer for å realisere barns medvirkning

Ifølge Strandbu (2011) er det mange barn som ikke får muligheten eller blir invitert til ansvarsgruppemøter som angår dem selv. Dette er en faktor som har betydning for barns medvirkning. Strandbu peker på den faktoren som hadde størst betydning er hvorvidt barna deltok i møter. Barn som var med på et møte i saken, hadde tre ganger så stor sjanse for å få innflytelse på utfallet som et barn som bare hadde deltatt gjennom separate konsultasjoner med saksbehandleren. Deltakelse på møter hadde større betydning enn barnets alder, kjønn, sakens alvorlighetsgrad, henvisningsgrunnlag, antall samtaler med saksbehandleren og hvilken problemløsningsmetodikk som var brukt. Tidligere har det ikke vært vanlig i det norske barnevernet å inkludere barn direkte i møter og beslutningsprosesser som omhandlet deres egen situasjon. Imidlertid har dette endret seg de siste årene, og det har blitt en økt anerkjennelse og oppmerksomhet rundt betydningen av å inkludere barns stemmer i beslutningsprosesser. Strandbu forteller at det må legges mer til rette for dette, på grunn av mangelen på struktur for å legge til rette for barns medvirkning er en mangelvare i det norske systemet (Strandbu, 2011, s.90-91).

2.1 Teoretiske perspektiver

Jeg vil redegjøre for to teorier som kan brukes til å invitere og involvere barn til medvirkning. Disse brukes også for å skape en god praksis av fagarbeidere. Teoriene kan være nyttige for å involvere barn i beslutninger som angår dem, og skape en praksis der barns medvirkning blir verdsatt og ivaretatt.

2.1.1 Deliberativ teori

Ifølge Strandbu (2011) handler deliberativ teori om hvordan vi kan finne svar på normative spørsmål ved å drøfte saken ut fra bestemte argumentasjonsprosedyrer. Å deliberere betyr å veie for og imot, eller å drøfte og rådslå. Det handler om at beslutninger bør tas gjennom en åpen og dialogbasert prosess der alle involverte parter får mulighet til å delta og påvirke beslutningen. Dette kan bidra til at barn føler seg inkludert og respektert, og at de opplever at deres meninger og perspektiver blir tatt på alvor (Strandbu, 2011, s.77-78).

2.1.2 Modell for barns deltakelse

Det er viktig å ta med seg at kilden jeg bruker er over 10 år gammel og inspirert på studier som er eldre enn det. Det er sannsynlig at tilretteleggingen for barns medvirkning/deltakelse ser annerledes ut i dag enn det blir påpekt i kilden. Jeg syntes fortsatt det er en god modell for barns deltakelse. Strandbu (2011) sin modell for barns deltakelse er inspirert av Shier (2001) og Murray og Hallet (2000) som med bakgrunn i studier av barrierer for barns deltakelse, rettet søkelyset mot kriterier for å realisere barns deltakelse i beslutningsprosesser. Modellen springer ut av et filosofisk og et pragmatisk spørsmål: Hva er deltakelse, og hvordan legge til rette for barns deltakelse i praksis? Barns deltakelse er en prosess som foregår gjennom fem trinn:

- Informasjon:

Ifølge artikkel 13 i barnekonvensjonen og barnevernsloven § 1-4 skal barn informeres i forhold som gjelder dem selv. Ifølge Strandbu (2011) trenger barn informasjon for å ha mulighet til å delta i beslutningsprosesser ved å presentere egne tanker og meninger. Barn opplever ofte å være dårlig forberedt til møter. De vet ikke hva det skal snakkes om, og de opplever møtene som kjedelige. Barna føler seg ignorert og har vanskelig for å si hva de selv mener. Vi bør revurdere vår forståelse av barns deltakelse. Deltakelse handler ikke bare om tilstedeværelse på møter, men også om å få og gi informasjon i hele prosessen (Strandbu, 2011, s.110).

- Hjelp til meningsdanning:

Strandbu (2011) forteller at med retten til deltakelse har barn fått rett til å legge fram sine egne meninger. Men meninger er ikke alltid leveringsklare. Noen ganger må meninger

tydeliggjøres eller formes. Voksne som skal legge til rette for barnets deltakelse, kan derfor ha nytte av å reflektere litt over hvordan meninger dannes, og hvor vanskelig det kan være å tydeliggjøre egne meninger i enkelte sammenhenger (Strandbu, 2011, s.113).

- Mulighet for å presentere egne meninger:

Strandbu (2011) nevner at for å kunne påvirke beslutninger som tas, må barnets tanker og meninger gjøres kjent for beslutningstakerne. Det tredje trinnet i modellen for barns deltakelse er at barn må gis anledning til å formidle sine oppfatninger og meninger både før, under og etter selve familierådsmøtet.

- Inklusjon av barnets meninger og argumenter:

Det fjerde trinnet i Strandbu (2011) sin modell for barns deltakelse handler om at barnets mening skal lyttes til og tas på alvor. Det innebærer å ta barnet på alvor å være villig til å ta barnets meninger opp til ettertanke og eventuelt diskusjon. En forutsetning for at det barnet uttrykker kan tas på alvor, er at det er forstått av de voksne på en måte som er i samsvar med hvilken mening barnet selv la i dette. Som rollemodell og samtaleleder er det primært den voksnes oppgave å bidra til overensstemmelse og korrespondanse mellom det barnet på ulike vis uttrykker og den voksnes forståelse av dette. Dette handler altså om kommunikasjons- og forståelsesutfordringer i samhandling generelt, og i relasjonen mellom barn og voksne generelt (Strandbu, 2011, s.119).

- Etterspill i tiden etter at beslutningen er tatt

Det femte trinnet i Strandbu (2011) sin modell for barns deltakelse handler om situasjonen etter at beslutning eller valg er truffet. Barn kan ofte være desorienterte når store og omgripende beslutninger i barnets liv er tatt. Dette kan blant annet knytte seg til manglende forståelse av hvorfor de er tatt under omsorg. Noen må påta seg ansvaret med å informere barnet om hva som ble bestemt. Det er av betydning å sjekke om barnet har forstått hvilke beslutninger som er tatt, og være åpen for å ta imot barnets reaksjon og spørsmål (Strandbu, 2011, s.120).

3.0 METODE

Jeg vil bruke litteraturstudie som min metode. Ifølge Thidemann (2019) skal man sette seg inn i metodene som benyttes i de vitenskapelige artiklene som jeg skal inkludere i oppgaven. I en litteraturstudie bruker man data som er samlet inn av andre, altså sekundærdata. Sekundærdata er data man finner i bøker, tidsskrifter, databaser og lignende. En litteraturstudie er en studie som systematiserer kunnskap fra skriftlige kilder. Å systematisere innebærer å samle inn litteratur, gå kritisk gjennom den og til slutt sammenfatte det hele. Hensikten er å gi leseren en oppdatert og god forståelse av kunnskapen på det området problemstillingen etterspør og beskriver hvordan man har kommet frem til denne kunnskapen (Thidemann, 2019, s.75 & 77-78).

Ifølge Dalland (2012) forteller metoden oss noe om hvordan vi bør gå til verks for å fremskaffe eller etterprøve kunnskap (Dalland, 2012, s.111). Ifølge Thidemann (2019) er det ikke slik at det er en metodisk tilnærming som kan anses som den eneste rette. Det kan være svakheter ved en metode som kan oppveies av sterke sider ved en annen metode, og omvendt. Metode er den systematiske fremgangsmåten man benytter for å samle inn informasjon og kunnskap for å belyse problemstillingen. Metodebeskrivelsen skal være presist formulert. Den skal være så presist formulert at andre skal kunne etterprøve det man har gjort og komme til samme konklusjon (Thidemann, 2020, s.74 & 77).

3.1 Litteraturstudie som metode

Dalland (2012) skriver at man må gjøre rede for valg av litteratur. Beskrive hvordan jeg har gått frem, hvilke avgrensninger jeg har foretatt og hvilke søkeord jeg har brukt. I den litterære oppgaven baserer jeg meg på eksisterende kunnskap. Jeg vil gjøre rede for hva jeg har funnet av litteratur, og hvordan jeg har valgt ut det jeg har brukt som data i oppgaven. (Dalland, 2012, s.228).

Forsberg & Wengström (2015) skriver at det finnes flere fordeler og ulemper med å velge litteraturstudie som metode. Fordeler er at en raskt kan finne mye data og litteratur og få økt kunnskap innen temaet. En kan enkelt gå tilbake til kildene under hele oppgaven. Ulemper er at mengden av relevant forskning kan være begrenset og at en ikke finner det en er ute etter. Utvalget av artikler kan være selektivt hvis forskeren velger studier som støtter sitt

eget standpunkt og ulike forskere innen samme område kan komme frem til helt ulike resultater. Resultatene kan også bli feiltolket og føre til andre slutninger (Forsberg & Wengström, 2015, s.26).

Jeg har valgt litteraturstudie som metode i denne oppgaven, da det finnes et bredt utvalg av relevant og ny forskning og faglitteratur om temaet. Fagartiklene er godt skrevet, og forskningen er både moderne og etisk, noe som gjør det både viktig, relevant og viser oss muligheter for utvikling og forbedring. Temaet, barns medvirkning, er allerede forsket betraktelig på, gjennom både kvantitative og kvalitative studier. Jeg valgte derfor å drøfte dem i en litteraturstudie, hvor man kan se mer enn bare ett resultat. På grunn av den etiske begrensningen rundt forskning og intervju av barn, vurderte jeg også dette som det beste alternativet for en slik oppgave. Med et nytt blikk, og helhetlig forskning bedrevet av erfarne forskere og gjennom deres resultater kan denne oppgaven kanskje belyse en ny side av temaet.

3.2 Datainnsamling

Ifølge Thidemann (2019) er det å beskrive søkeprosessen i metodekapitlet vesentlig, slik at leser og sensor er i stand til å evaluere kvaliteten på søket ditt. Det er også vesentlig for eventuelt å kunne gjenta det samme søket senere (Thidemann, 2019, s.89). 3. februar 2023 begynte jeg søkeprosessen for å finne vitenskapelige artikler som jeg skulle bruke i oppgaven. Inklusjonskriterier i oppgaven var at artiklene skulle være vitenskapelige artikler som er fagfelleverderte, ikke eldre enn fem år, rettet mot barnevern og være relevante for problemstillingen min. I oppgaven har jeg valgt 3 vitenskapelige artikler.

For å finne relevante artikler brukte jeg hovedsakelig databasen Oria. På Oria valgte jeg å avgrense søkene fra start. Avgrensningene ble satt til kun «artikler, fra fagfelleverderte tidsskrift, som ikke var eldre enn 2017». Søkeordene jeg brukte til å begynne med var «*barns medvirkning*». Da fikk jeg 23 treff, hvor jeg oppdaget allerede på overskriftene at jeg fikk opp artikler som ikke var relevant for tema i oppgaven min. Det var blant annet flere treff om rundt barnehage og straffeansvar for medvirkning. Videre brukte jeg søkeordene «*barns rett til å bli hørt*». Dette ga 9 treff totalt, og flere av artiklene var relevante. Jeg fant to vitenskapelige artikler som jeg har brukt videre i oppgaven under dette søket. Den siste

artikkelen jeg har valgt å bruke, fant jeg med akkurat samme fremgangsmåte som tidligere, men på Idunn istedenfor Oria. Jeg avgrenset søket med «forskningsartikler, som ikke var eldre enn 2017» og ved bruk av søkeordene «Barnets rett til å bli hørt». Deretter lå den som nummer tre av totalt 271 resultater.

Jeg har laget en tabell, hvor jeg har lagt inn søkeprosessen med lenker til de tre artiklene jeg bruker i oppgaven:

Artikkelnummer	Dato for søk	Database	Avgrensninger	Søkeord	Antall treff	Inkludert
1	03.02.2023	Idunn	«Artikler» «Fagfelleverderte tidsskrift» «2017-2023»	«Barnets rett til å bli hørt»	271	1. Barnets rett til deltagelse i en barnevernkontekst - Litteraturstudie, 2020, norsk,
2	03.02.2023	Oria	«Artikler» «Fagfelleverderte tidsskrift» «2017-2023»	«Barnets rett til å bli hørt»	9	2. Barnets rett til å bli hørt - Kvalitativ metode, 2021, norsk,
3	03.02.2023	Oria	«Artikler» «Fagfelleverderte tidsskrift» «2017-2023»	«Barnets rett til å bli hørt»	9	3. Barnets rett til å bli hørt ved midlertidige avgjørelser etter barneloven - Juridisk-teoretisk analyse, 2022, norsk,

3.3 Analysemetode

Ifølge Thidemann (2019) er det å analysere en tekst å granske hva teksten forteller, og man tolker teksten for å forstå den. Analyse og tolkning kobles sammen i tekstlesingen. Når man leser kritisk og reflektert, gransker man materialet for å forstå. Det er nødvendig å lese teksten flere ganger. Man leser teksten både i sin helhet og i deler for å få tak i detaljene og for å få en god forståelse av innholdet. I en analyse merker man seg først og fremst sentrale temaer i teksten, altså hovedtemaene. Når man arbeider med analysene, er det viktig å ha

problemstillingen og eventuelle forskningsspørsmål foran deg. I analyseprosessen arbeider du både på et beskrivende, analyserende og reflekterende nivå (Thidemann, 2019, 92-93).

Jeg har valgt å bruke Aveyards (2019) tematiske analysemodell som inspirasjon når jeg analyserer de tre vitenskapelige artiklene. På det første trinnet – *Identifying themes* – går jeg direkte til konklusjonsdelen i de vitenskapelige artiklene og leser på nytt. Deretter begynner jeg arbeidet med å identifisere «tema» fra resultatdelen i hver artikkel. Jeg går gjennom hovedfunnene og overveier hvordan jeg kan beskrive de funnene som forskeren presenterer. Videre anbefaler Aveyard å forsøke å finne ord som oppsummerer hovedpoenger i hvert av resultatavsnittene og kan relateres til det problemstillingen etterspør. Slik vil jeg gjøre med alle tre artiklene som er tatt med i oppgaven. Etter hvert som jeg leser igjennom resultatene fra samtlige artikler og identifiserer flere temaer, vil jeg begynne å se hvordan de passer sammen. (Aveyard, 2019, s.141-146)

Videre vil jeg lage en oversikt over de forskjellige temaene som kommer til syne i artiklene. Da kan man oppdage at det er noen gjennomgående temaer i alle artiklene, og at noen temaer kun gjelder for noen artikler.

Når jeg har identifisert temaer fra artiklene, vil jeg slå sammen og fordele resultater med samme tema fra hver artikkel under samme tema.

Videre vil jeg arbeide dynamisk frem og tilbake i materialet for å få et mest mulig robust tema. Jeg vil granske temaene og se likheter og forskjeller i materialet, og vurdere hvordan temaene henger sammen (Aveyard, 2019, s.141-146).

3.4 Studiens troverdighet

Ifølge Dalland (2012) er relabiliteten, også kalt påliteligheten, viktig. Selv om data i utgangspunktet er relevante, må de også være samlet inn på en slik måte at de er pålitelige. Det betyr at de ulike leddene i prosessen må være frie for unøyaktigheter. Validiteten (gyldigheten) står for relevans og gyldighet. Det som brukes må ha relevans og gyldighet. Dette betyr for min egen del at artiklene jeg har valgt ut må være relevante for tema og problemstillingen. Forfatteren skriver videre at kildekritikken skal vise at du er i stand til å forholde deg kritisk til det kildematerialet du bruker i oppgaven, og hvilke kriterier du har benyttet under utvelgelsen (Dalland, 2012, s. 52,67&120).

Kandidatnummer: 6028

Ifølge Dalland (2012) har artikler som publiseres i de vitenskapelige tidsskriftene, gjennomgått en mye strengere kvalitetssikring enn i fagtidsskriftene. Det stilles bestemte krav om innhold og form i et vitenskapelig tidsskrift. Artikkene gjennomgår det som kalles fagfellevurdering. Det betyr at artikkene blir vurdert og godkjent av eksperter innenfor fagområdet (Dalland, 2012, s. 78). Jeg har derfor vurdert mine tre artikler som pålitelige kilder, og jeg har sørget for at faglitteraturen som er brukt er skrevet av fagpersoner.

4.0 PRESENTASJON AV FORSKNINGSARTIKLER

I dette kapitlet presenter jeg forskningsartiklene som jeg skal benytte i drøftingsdelen. Jeg har valgt å skrive korte sammendrag av de tre artiklene som er valgt. Hvilke metoder som er brukt, hvilke temaer som er aktuelle og generelt om artiklene.

4.1 Forskningsartikler

Artikkel 1 *Hilde A. Aamodt (2021): Barnets rett til deltagelse i en barnevernkontekst – Et perspektiv ut over det rettslige*

Artikkel 2 *Tina Gerds-Andresen & Heidi Aarum Hansen (2020): Barnets rett til å bli hørt – En analyse av hvordan barnets uttalelser blir vektet av fylkesnemnda når det skal fattes vedtak om omsorgsovertakelse*

Artikkel 3 *Ina Olsen (2022): Barnets rett til å bli hørt ved midlertidige avgjørelser etter barneloven, 2022*

4.1.1 *Barnets rett til deltagelse i en barnevernkontekst*

Aamodt (2021) tar for seg betydningen av barns deltakelse i barnevernssaker, med søkelys på betydningen av at barns stemme blir hørt og deres perspektiver blir tatt i betraktning. Aamodt argumenterer for at barnas deltakelse i barnevernssaker bør være mer enn bare en juridisk rettighet, men en integrert del av barnevernssystemet og praksisen. Hun understreker også viktigheten av å gi barna informasjon på en måte som de forstår, og på en måte som tar hensyn til deres alder og utviklingsnivå. Artikkelen diskuterer også hvordan barns deltakelse kan øke kvaliteten på barnevernstjenestene og gi bedre resultater for barna selv. (Aamodt, 2021)

I denne artikkelen vil Aamodt (2021) tematisere og problematisere hva vi risikerer om vi tenker at barnets rett til deltagelse er sikret gjennom et rettslig påbud og dermed hva vi kan miste av syne. Hva settes på spill om ikke barnets rett til å delta blir tematisert, problematisert og vurdert? I artikkelen viser hun hvordan et sosialfaglig og et pedagogisk

blikk gir supplerende perspektiver på barns medvirkning, og hvordan dette kan bidra til en praksis hvor barns deltagelse ivaretas ut over å være en rettighet. På den måten vil barnets rett til deltagelse kunne inkludere både et hjelpeperspektiv og et utviklingsfremmende hensyn (Aamodt, 2021, s.2).

Artikkelen tar utgangspunkt i et konstruert kasus og problematiserer hvordan barnevernet kan ivareta barnets rett til å bli hørt og hvordan denne ivaretagelsen ser ulik ut avhengig av hvilket perspektiv som anlegges. Deretter analyserer Aamodt (2021) dette ved bruk av teori. Hensikten med artikkelen er å utvikle kunnskap som kan være nyttig for barnevernets praksisfelt. Den er også ment for å være et bidrag til forskningsfeltet om barns rett til deltagelse, samt et kunnskapstilfang til utdanningen av barnevernets ansatte. Artikkelen er forankret i et systemteoretisk perspektiv og har følgende problemstilling: Hvordan ivareta barns rett til deltagelse i en barnevernkontekst? (Hilde A. Aamodt, 2021, s.2).

4.1.2 «Barnets rett til å bli hørt»

Artikkelen tar for seg hvordan barns uttalelser blir vurdert i forbindelse med beslutninger om omsorgsovertakelse. Studien undersøker praksisen til fylkesnemnda, som er en offentlig instans som tar avgjørelser om omsorgsovertakelse når barnevernet mener at barnet ikke får tilstrekkelig omsorg i hjemmet.

Studien inngår som en del av en større kvalitativ studie som baserer seg på tekstdata, med dokumentanalyse som en metodisk tilnærming. Datamaterialet utgjør et utvalg fylkesnemnda vedtak som er lastet ned fra det offentlige registeret Lovdata. Vedtakene som inngår i datamaterialet, er vedtatt i perioden 1. juli 2018 til 31. desember 2019.

Datamaterialet omhandler totalt 147 barn i alderen fra nyfødt til 16 år. Analysen av vedtakene retter søkelys mot barnets stemme, hvor spørsmålet som søkes besvart, er på hvilken måte barnets uttalelser blir vektet ved vurdering om omsorgsovertakelse (Gerds-Andresen & Hansen, 2020, s.254).

Forfatterne skriver introduksjon til temaet i studien som er barnets rett til å bli hørt. De introduserer hvor viktig medvirkningen er for barnet, og for sakens del. De peker på de

juridiske rammene rundt barns rett til å bli hørt, og presiserer hvor stor rett barn faktisk har til å uttale seg om saker som angår dem selv (Gerds-Andresen & Hansen, 2020).

Resultatene viser at barnas uttalelser ble vurdert som viktige, men at de ikke alltid hadde stor innvirkning på beslutningen om omsorgsovertakelse. Faktorer som barnets alder, modenhet og mulighet til å uttrykke seg ble vurdert som relevante for hvor mye vekt som ble gitt til barnets uttalelser. Studien viser også at fylkesnemnda vektla andre kilder til informasjon, som barnevernets rapporter og uttalelser fra voksne som hadde kontakt med barnet, når de tok beslutninger om omsorgsovertakelse. Forskerne konkluderer med at barnas uttalelser er viktige, men at de ikke alltid har avgjørende betydning for beslutningen om omsorgsovertakelse. De anbefaler derfor at fylkesnemnda i større grad bør vektlegge barnas perspektiv og involvere barna mer aktivt i beslutningsprosessen (Gerds-Andresen & Hansen, 2020)

4.1.3 Barnets rett til å bli hørt ved midlertidige avgjørelser etter barneloven

Artikkelen setter søkelys på viktigheten av å inkludere barnets stemme og perspektiv i midlertidige avgjørelser etter norsk barnelov. Avgjørelsene vil også kunne ha overføringsverdi til midlertidige avgjørelser etter barnevernsloven. Artikkelen argumenterer for at barnets rett til å bli hørt bør prioriteres og at det må tas hensyn til barnets beste i alle saker som angår dem. Olsen (2022) undersøker i hvilken grad hensynet til en rask saksbehandling kan begrunne et unntak i retten til å bli hørt ved midlertidige avgjørelser (Olsen, 2022, s.154).

Olsen (2022) forklarer at midlertidige avgjørelser er beslutninger som tas mens en sak er under behandling, og de kan ha stor innvirkning på barnets livssituasjon. Hun påpeker at barneloven inneholder bestemmelser om barnets rett til å bli hørt, men det er ikke alltid at denne retten blir ivaretatt i praksis (Olsen, 2022, s.165)

Artikkelen viser til rettspraksis og forskning som støtter viktigheten av å inkludere barnets stemme i midlertidige avgjørelser, og argumenterer for at dette kan være avgjørende for å finne den beste løsningen for barnet. Forfatteren foreslår også noen konkrete tiltak som kan bidra til å sikre barnets rett til å bli hørt i midlertidige avgjørelser, inkludert å gi barnet

Kandidatnummer: 6028

muligheten til å uttale seg direkte, og å sørge for at barnet har tilstrekkelig informasjon om saken (Olsen, 2022).

Artikkelen konkluderer med at barnets rett til å bli hørt bør være en sentral faktor i alle saker som angår dem, og at det er viktig å sikre at denne retten blir ivaretatt i praksis. Ved å inkludere barnets stemme i midlertidige avgjørelser, kan man sikre at barnets beste blir ivaretatt og at beslutningene som tas er til barnets beste (Ina Olsen, 2022, s.165).

5.1 PRESENTASJON AV FUNN/RESULTATER

Alle de tre vitenskapelige artiklene har et stort felles hovedtema. «Barnets rett til å bli hørt». Alle de tre artiklene konkluderer med at det finnes utfordringer med barns medvirkning. Ut ifra problemstillingen min, ønsker jeg å sette søkelys på de mest sentrale utfordringene som dukker opp i disse artiklene. Jeg har valgt ut to temaer som jeg ser på som sentrale i artiklene. Alder og modenhet, tilretteleggingen for barns medvirkning og frykten for å belaste barnet.

5.2 Alder og modenhet

Ifølge Gerdts-Andresen & Hansen (2020) viser funnene i studien at barn under syv år som hovedregel ikke ble gitt en anledning til å bli hørt. Verken gjennom mulighet til å uttale seg om sin mening eller at deres mening ble vektet opp mot øvrige forhold i saken. I slike vedtak henviste fylkesnemnda seg ofte til bvl. § 6-3 når de mente at det ikke skulle oppnevnes en talsperson til barnet. Fylkesnemndas gjentakende henvisning til bvl. § 6-3 i en slik kontekst åpner for en usikkerhet om hvorvidt nemnda ivaretar retten til å «bli hørt» for barn under syv år. Ingen av vedtakene i studien inneholder en nærmere begrunnelse for hvorfor fylkesnemnda besluttet å ikke oppnevne en talsperson. Det var ingen nærmere beskrivelse eller vurdering av hvorvidt barnet var «i stand til å danne seg et synspunkt». (Gerdts-Andresen & Hansen, 2020, s.262).

Jeg vil vise til flere sitater fra vedtak som man finner i artikkelen «Barnets rett til å bli hørt – En analyse av hvordan barnets uttalelser blir vektet av fylkesnemnda når det skal fattes vedtak om omsorgsovertakelse» av Gerdts-Andresen & Hansen (2020). Disse eksemplene viser hvor mye alderen betyr for vektleggingen.

0-7 år:

- *(Gutt seks år) er under 7 år og det er derfor ikke oppnevnt egen talsperson for ham.*
- *Sett hen til guttens alder (6 år) må det legges til grunn at han ikke fullt ut forstår konsekvenser hans ønsker vil medføre dersom de følges.*

8-14 år:

- *(Jente 11 år) uttalelse er vektlagt, men ikke tillagt vekt, da jenta ikke kan ha innsikt i mors situasjon og hennes vurderinger rundt dette.*
- *(jente 14 år) uttalelse til talspersonen er tillagt liten vekt. Hun ser neppe de langsiktige konsekvensene av å vokse opp i omsorgssvikt*
- *På grunn av (jente 10 år) alder og modenhet har fylkesnemnda lagt stor vekt på hennes syn.*
- *Fylkesnemnda har lagt betydelig vekt på (jente 9 år) uttalelser, da disse er sammenfallende med de øvrige momenter i saken*

15-16 år:

- *Det fremkommer svært tydelig at (jente 15 år) ikke ønsker å flytte hjem til moren. Ut fra hennes alder må hennes klare ønske tillegges betydelig vekt i avgjørelsen. Fylkesnemnda finner også at hennes syn samsvarer med sakens øvrige opplysninger.*
- *Fylkesnemnda merker seg (jente 15 år) endring i standpunkt og vektlegger dette, men finner at andre hensyn veier tyngre.*
- *Det må legges stor vekt på (jente 16 år) mening.*

Som sitatene viser, var fylkesnemndas faglige begrunnelser primært knyttet til alder når de begrunner hvorfor barnet ikke blir hørt. Når det kommer til de vedtakene hvor barna er eldre eller barnas uttalelser samsvarer med fylkesnemnda så blir oftere barnets uttalelser «betydelig vektet».

Ved flere anledninger i artiklene viser det at barnets alder og modenhet har en stor betydning for barnets medvirkning. Det er blant annet flere eksempler hvor retten henviser til barnets alder og modenhet. Når barna er under syv år virker det oftest som at de ikke får oppfylt retten sin til medvirkning, mens vis de er 14-16 år blir det «betydelig vektet» for de fleste avgjørelser, men det er noe avhengig av hvorvidt barnets uttalelse sammenfaller med dokumentene i saken ellers. Vi ser og at medvirkningen varierer stort i alderen 8-14 år. *Ut ifra resultatene fra artiklene kan man reflektere hvor reell barnets medvirkning egentlig er.*

5.3 Tilrettelegging/praksis for medvirkning

Alle artiklene viser til at det er utfordringer ved tilretteleggingen for barns medvirkning. Tilsvarende viser studien til Gerdts-Andresen & Hansen (2020) at barn som var over syv år, men hadde en funksjonsnedsettelse som påvirket deres forutsetninger til å uttrykke sin mening verbalt, heller ikke ble gitt anledning til å bli hørt. Det er ikke mulig å lese av vedtakene hva som ligger bak fylkesnemndas avgjørelser. Spørsmålet som aktualiseres, er hvorvidt fylkesnemndas praksis ivaretar barns rett til tilrettelegging og inkludering, uavhengig av funksjonsnedsettelse. Av vedtakene fremholdes barnas funksjonsnedsettelse (manglende språk) som begrunnelse for hvorfor barnet ikke fikk oppnevnt en talsperson. (Gerdts-Andresen & Hansen, 2020, s.263).

Aamodt argumenterer for at barnas deltakelse i barnevernssaker bør være mer enn bare en juridisk rettighet, men en integrert del av barnevernssystemet og praksisen. Hun mener at et pedagogisk og et sosialfaglig perspektiv er nødvendig om barnets rettigheter skal bli ivaretatt i praksis. Hun understreker også viktigheten av å gi barna informasjon på en måte som de forstår, og på en måte som tar hensyn til deres alder og utviklingsnivå (Aamodt, 2021, s.2).

Olsen (2022) viser også til en avgjørelse der lagmannsretten viser til barnets alder og utvikling som begrunnelse for sin avgjørelse. Ettersom barnet var diagnostisert med Downs syndrom, er det naturlig å tenke at barnet ikke er kommet like langt i utviklingen som en alminnelig syvåring. Det får imidlertid i hovedsak kun betydning for vektleggingen av barnets synspunkter, og ikke ved vurderingen av om barnet skal høres eller ikke (Olsen, 2022, 158-159).

Oppsummerende viser alle artiklene til utfordringer ved tilretteleggingen og praksisen når det gjelder barns medvirkning. Dette forekommer på flere stadier av barns medvirkning. Enten det er kommunikasjonen med barn, tilrettelegging for barn med utfordringer, skriftliggjøring av barnets synspunkter, strukturer og praksisen til medvirkningen.

5.4 Felles for de tre artiklene

De tre artiklene har alle til felles at de tar for seg barnets rett til å bli hørt og delta i saker som angår dem. Artiklene understreker betydningen av å sikre at barnet blir hørt på en måte som tar hensyn til barnets alder, modenhet og individuelle behov. De legger også vekt på behovet for å utvikle og forbedre praksisen for å sikre barnets deltakelse og medvirkning i saker som angår dem.

6.0 DRØFTING

Jeg har valgt å dele drøftingen i to deler. Jeg drøfter først tema aspekter knyttet til barnets alder og modenhet, videre vil jeg drøfte utfordringer med tilretteleggingen for barns medvirkning. I denne delen av oppgaven skal problemstillingen drøftes opp mot oppgavens teori og funn. Jeg vil drøfte hvilke utfordringer man finner når det kommer til barns medvirkning i barnevernstjenesten. Jeg har valgt meg ut to spesifikke temaer som jeg gjort i funnene mine for å begrense oppgaven. Det skal også nevnes at det finnes flere utfordringer som kan være aktuelle i forskningsartiklene som for eksempel frykten for å belaste barnet, knapphet på tid eller lite ressurser. Jeg har valgt disse temaene på grunn av jeg har sett på disse som sentrale utfordringer i artiklene. Tidligere i kapittel 1.7 har jeg nevnt typiske utfordringer med barns medvirkning. Disse tre utfordringene har jeg blant annet sett igjen i forskningsartiklene. Siden jeg skal drøfte funnene mine opp imot problemstillingen min vil jeg derfor nevne problemstillingen min: **Hvilke utfordringer kan det være når det gjelder medvirkning for barn i barnevernstjenesten?**

6.1 Utfordringer med alder og modenhet

Barnets alder og modenhet er viktige faktorer å ta til betraktning når det kommer til barns medvirkning. Et eldre og mer modent barn vil man kunne forvente mer av i en beslutningsprosess og ha en mer aktiv rolle i sitt dagligdagse liv. Dette er faktorer som påvirker evnen deres til å uttrykke seg og forstå informasjon. Uansett er det viktig å huske at barns alder og modenhet ikke alltid er et nøyaktig svar på deres evne til å medvirke. Noen barn kan være veldig modne i en tidlig alder, mens andre kan ha behov for ekstra støtte og hjelp for å kunne delta i beslutninger senere i livet. Det er derfor viktig at vi som fagarbeidere tar hensyn til hvert enkelt barn. Alle barn har egne behov og evner når det kommer til å medvirke sitt eget liv. Dette kan gjøres ved å tilrettelegge for medvirkningen til hvert enkelt barn. Lytte, ta hensyn, støtte og veilede barnet der det er nødvendig. Det er også viktig å nevne at alle barn har rett til å bli hørt og ha innflytelse på beslutninger som påvirker dem selv. Uansett alder og modenhet. Dette vil bare påvirke hvor mye deres egen mening vil bli vektlagt i beslutningsprosessen.

Jeg har tidligere nevnt i resultatkapittelet hvor mye barns alder har å bety i saksbehandlingen. Da spesielt for de yngste barna fra 0-7 år. Det at fylkesnemnda ikke la til grunn for at barn under tre år er i stand til å danne seg synspunkter om hvor de skal bo, er kanskje ikke så kontroversielt. Mer kontroversielt er det derimot at nemnda gjennomgående mente barn i aldersgruppen 4-7 år ikke var i stand til å danne egne synspunkter. Nemndas faglige begrunnelser var primært knyttet til alder når de begrunnet hvorfor barnet ikke ble hørt (Gerds-Andresen & Hansen, 2020, s.257).

Dette er hovedgrunnen til at jeg har valgt ut alder og modenhet som en utfordring når det kommer til barns medvirkning. Alle barn har en rettighet på å kunne uttale seg i saker som angår dem selv, uansett alder. Det er oss som fagpersoner som skal tilrettelegge for at barnet, uansett alder, skal ha muligheten til å uttale seg på en hensiktsmessig måte.

Jeg tolker det som at alderen setter mer hindringer for de yngste barna enn det fremmer deres medvirkning. Selv om det i utgangspunktet ikke skal ha noe å si for retten til å uttale seg, kan det virke som saksbehandlerne velger å ikke bruke tid og ressurser på å tilrettelegge for de yngste barna.

I motsetning til de yngste virker det som at de eldste barna (14-16 år) oftere blir hørt og lyttet til. Men det virker som uttalelsene deres kun blir «betydelig vektlagt» når de samspiller med fylkesnemnda sine beslutninger. Hadde barnets uttalelse blitt «betydelig vektlagt» om det hadde vært imot fylkesnemndas sine meninger rundt saken?

Barna som er i alderen 8-14 år finnes det mye større variasjon om uttalelsene blir vektlagt eller ikke vektlagt. Igjen ser man et mønster om at det blir «betydelig vektlagt» hvis det samspiller med fylkesnemndas opplysninger, eller ikke «tillagt avgjørende vekt» om det er motstridende med fylkesnemndas avgjørelser.

Ut ifra mitt perspektiv av resultatene fra artiklene, virker det som alderen bare er en faktor som fylkesnemnda sjekker ut. Er de under 7 år ser de sjeldent grunn til å høre barnets mening, er de eldre så virker det som det kun sjekkes med barna hva de ønsker. Hvis ønsket til barna er i samme retning som fylkesnemndas avgjørelser vil de legge «betydelig vekt» på barnets uttalelse uten noe utforming om hvorfor de legger «betydelig vekt». Hvis barnas ønske er det motsatte av fylkesnemnda, vil det bare bli nevnt at barnet er hørt, men ikke lagt

noe avgjørende vekt. Fylkesnemnda mangler synliggjøring av hvorfor alderen og modenheten spiller en rolle i vedtakene.

Hvis jeg ser på utfordringen rundt barnets alder og modenhet fra barnevernstjenesten eller i dette tilfelle fra fylkesnemndas synspunkt kan jeg forstå situasjonen rundt de aller yngste barna rundt 0-3 år. Hvordan en 2-åring skal kunne gi uttrykk for hva den selv ønsker.

Det er også fullt mulig å forstå at ikke alle beslutninger rundt mer modne barn vil være i samsvar med det barnet selv vil. Utfordringen rundt dette handler ikke om hvilken avgjørelse som blir gjort, men selve vurderingen av barnets alder og modenhet. Jeg har en oppfatning ut ifra artiklene at dette bare en plikt som fylkesnemnda sjekker ut. Desto eldre man er, desto mer skal man invitere til medvirkning. Jeg tenker selv at dette er en tankegang som må endres i retning at alle barn har rett til å medvirke, men at barnets alder og modenhet kun vil endre vektleggingen av barnets stemme i beslutningsprosessen.

Som nevnt er barns medvirkning en rett alle barn har, barnets alder og modenhet skal kun være et slags veiviser på hvordan man skal tilrettelegge for barnets rett til å bli hørt og hvor stor betydning meningen deres vil veie i en beslutning. Hvorfor er det slik at de fleste barn fra 4-7 år i denne oppgaven ikke blir hørt i beslutningsprosessen? Jeg tror en del av utfordringen ligger i barnevernets tilrettelegging for barns medvirkning og hvilke metoder og praksis som blir brukt for å fremme medvirkningen.

6.2 Barnevernstjenestens tilrettelegging/praksis for barns medvirkning

Barnevernets tilrettelegging er en viktig faktor for barns medvirkning. Det er viktig at barnevernet legger til rette for hvert enkelt barns medvirkning. Dette fører til at barnet føler seg sett, og opplever at deres meninger og ønsker blir først og fremst hørt, men og tatt på alvor. En god tilrettelegging for barns medvirkning kan gi fordeler for barna selv. Det kan gi en følelse av å bli verdsatt og respektert, og det kan gi bedre kvalitet på beslutninger som er til barnets beste.

6.2.1 Barn med funksjonsnedsettelse

Fra resultatene ser vi at det finnes to eksempler fra to av artiklene om barn som har en funksjonsnedsettelse som påvirket deres forutsetninger til å uttrykke sine meninger, som ikke har blitt gitt anledning til å bli hørt. Barnekonvensjonen artikkel 2. uttaler at: *De stater som er part i denne konvensjon, skal respektere og sikre de rettigheter som er fastsatt i denne konvensjon for ethvert barn innenfor deres jurisdiksjon, uten diskriminering av noe slag og uten hensyn til barnets, (...) funksjonshemming, fødsel eller annen stilling* (FNs barnekonvensjon).

Dette er et tydelig eksempel på utfordringer med tilretteleggingen for barns medvirkning. Det er naturlig å tenke at barn med funksjonsnedsettelse ikke vil være like langt i utviklingen sin som «alminnelige» barn flest. Dette betyr dermed at barnevernstjenesten er nødt til å se det enkelte barnet, og tilrettelegge medvirkningen ut ifra det enkelte barn. Dette krever kanskje flere ressurser eller kan gå utover at saksbehandlingen ikke går like fort som forventet. Men jeg tenker at det burde være en prioritet å belyse barnet i størst mulig grad slik at barnet kan føle noe eierskap i beslutningen som blir gjort om seg selv. Som nevnt, har alle barn rett til å bli hørt. Det eneste er at barnets mening vil variere hvor mye det blir vektlagt i en beslutningsprosess.

6.2.2 Praksisen for barns medvirkning i barnevernet

Ut ifra resultatene i oppgaven ser vi flere tilfeller til at barns medvirkning ikke er tatt godt nok vare på. Det kan være det er en utfordring med barnevernet sin praksis av barns medvirkning. Ifølge Aamodt (2021) er barneverntjenesten en gjenstand for kritikk. Blant annet har manglende involvering av barnet blitt påpekt, både fordi barn ikke alltid snakkes med, men også for måten dette blir gjort på. Både i forhold til hva det blir snakket om, hvorvidt tema for samtalene er sentrert om bekymringen som er meldt, men også hvordan informasjonen barnet gir blir fulgt opp (Aamodt, 2021, s.2).

Aamodt (2021) viser hvordan et sosialfaglig og et pedagogisk blikk gir supplerende perspektiver på barns medvirkning, og hvordan dette kan bidra til en praksis hvor barns deltagelse ivaretas ut over å være en rettighet. På den måten vil barnets rett til deltagelse

kunne inkludere både et hjelpeperspektiv og et utviklingsfremmende syn (Aamodt, 2021, s.2).

Det kan være flere årsaker til at barnevernet ikke klarer å ivareta barns medvirkning. Jeg har tidligere nevnt manglende kompetanse og faglig utrygghet, kommunikasjonen med barn, knapphet på tid, lite ressurser og svakheter når det gjelder organisatoriske forhold. Dette viser at det trengs endringer i barnevernet som en organisasjon.

Tidligere i oppgaven har jeg redegjort for den deliberative teorien. Den deliberative metoden kan være nyttig for å inkludere barns medvirkning i beslutningsprosesser som påvirker deres liv og oppvekst. Når det gjelder barns medvirkning kan den deliberative metoden tilpasses for å ta hensyn til deres alder, utviklingsnivå og kommunikasjonsevne. Dette kan inkludere å bruke teknikker som er tilpasset barn og unges behov, for eksempel visuelle og kreative metoder som tegning, rollespill og modellbygging (Strandbu, 2011, s.77-78).

Barn og unge skal ha en reell mulighet til å delta og påvirke beslutningsprosessen på lik linje med voksne deltakere, og at deres synspunkter og erfaringer blir tatt på alvor. Deliberativ metode kan hjelpe til med å skape en trygg og inkluderende praksis for deltakelse, og bidra til å fremme barn og unges rett til å bli hørt og tatt på alvor. (Strandbu, 2011, s.77-78).

Ifølge Strandbu (2011) er det flere arbeider som er basert på deliberativ teori, fire kriterier eller generelle betingelser lagt til grunn for å få til samtaler om normative spørsmål som kan munne ut i legitime beslutninger. For det første må de berørte partene inkluderes, i dette tilfelle gjelder det barna. Personer som på en eller annen måte har noe med saken å gjøre, på den måten at beslutningen vil få direkte konsekvenser for dem. For det andre må det etableres møteplasser for diskusjon der de berørte partene kan komme sammen for å diskutere. For det tredje er vissheten om at makt som oftest er ujevnt fordelt, og at det må etableres strukturer for utjevning av makt, dersom alle berørte parter i realiteten skal bli hørt. Derfor trengs det strukturer for maktbalansering i diskusjoner om normative spørsmål. For det fjerde fordres det offentlighet rundt diskusjonene (Strandbu, 2011, s. 78).

6.2.3 Modell for barns deltakelse

Modellen for barns deltakelse av Strandbu (2011) har fem trinn som kan brukes som sjekkpunkter når det kommer til inkluderingen av barns medvirkning. Det første trinnet omhandler informasjon. Har barna i artiklene blitt informert på en hensiktsmessig måte. Vet barna hva det skal snakkes om, føler de seg ivaretatt og inkludert, får de muligheten til å uttrykke det de mener. Barnet kan for det første ha behov for informasjon om barnevernet og barnevernets rolle. Barn har ikke systemkunnskap på samme måte som de fleste voksne, og det barnet har hørt om barnevernet hjemme, stemmer kanskje ikke helt. Barn har i varierende grad erfaringer med å delta på møter der det skal tas beslutninger, og i enda mindre grad erfaringer med det de sier, kan ha noe å si for utfallet. Det er viktig at barnet får den nødvendige informasjonen den trenger, men det er også avgjørende at barnet får gi fra seg informasjon (Strandbu, 2011, s.111-112).

For å kunne bringe frem meninger rundt kompliserte forhold trenger barnet hjelp og støtte til å se sin egen situasjon i saken. Dette er en bevisstgjøringsprosess som foregår i samhandling og samtaler med andre. Ved å snakke med noen om sin egen situasjon gis barnet anledning til å se seg selv fra andres perspektiv. Her trenger barnet å bli sett ut ifra alder og modenhet, hjelp til å skape en meningsdanning. Kanskje trenger barnet mer informasjon fra det forrige trinnet? (Strandbu, 2011, s.113-117).

For at barna skal kunne påvirke beslutninger som tas, må deres tanker og meninger gjøres kjent for beslutningstakerne. Det tredje trinnet i modellen er at barn må gis anledning til å formidle sine oppfatninger og meninger både, før, under og etter beslutningsprosessen. Det er viktig å slå fast at det er frivillig for barnet å legge frem sin mening og sin forståelse. Men hvis barnet ikke ønsker å si noe, kan det være verdt å tenke gjennom hvordan vi kan fortolke og håndtere dette. Hvorfor ønsker ikke barnet å si sin mening på møtet? Har vi lagt tilstrekkelig til rette for at barnet kan det? Selv om barnet ikke vil delta ved å si sin mening, har barnet like fullt rett til å få informasjonen både før og etter beslutninger tas. På denne måten kan barnet bedre forstå det som blir bestemt, og kan gi uttrykk for egne meninger på et senere tidspunkt dersom barnet ønsker det. Barnets forutsetninger og ønske om å legge frem egne meninger vil variere. Hjelp og støtte fra en kompetent voksen vil være avgjørende dersom barna skal få fortalt hva de selv mener er viktig. Barns mening kan og formidles på

ulike måter, og voksne som skal støtte barnet i denne prosessen, må være fleksible og kreative. (Strandbu, 2011, s. 117-118).

Inklusjonen av barnets mening er det fjerde trinnet i modellen. Barnet må lyttes til og tas på alvor. Vi må være villig til å ta barnets meninger opp til ettertanke og eventuelt diskusjon. Hvorvidt barnets meninger inkluderes og tas på alvor eller ikke, henger sammen med flere forhold. Dette handler for det første om barnets evne til å bringe frem sine egne meninger, enten alene eller med støtteperson. For det andre vil også voksnes syn på barn spille inn. Blir barnet betraktet som en meningsbærende og meningsberettiget aktør slik at den voksne faktisk hører, eller betraktes barnet som et objekt for voksnes beskyttelse, der formålet er å lage en plan for barnet og ikke sammen med barnet? Voksnes makt over barn og hvordan denne makten brukes eller misbrukes, kan stå sentralt med hensyn til hvorvidt barnet høres eller ikke. Barnets mening må vurderes som seriøse innspill i saken og tas på alvor. Er voksne i barnets nettverk villige til å tillegge barnets argumenter vekt dersom dette strider mot deres egne interesser? Poenget er ikke at barn alltid skal få det som de vil. Det er imidlertid et problem dersom barnet ikke blir hørt i situasjoner der barnet har gode innspill. Jo større og mer omfattende beslutningen er, desto vanskeligere kan det være å vurdere hvor mye vekt det skal legges på barnets ønsker og meninger (Strandbu, 2011, s.119-120).

Det femte trinnet i modellen handler om situasjonen etter at beslutning eller valg er truffet. Det er av betydning å sjekke om barnet har forstått hvilke beslutninger som er tatt, og være åpen for å ta imot barnets reaksjon og spørsmål. Hva tenker barnet om det som skjedde på møtet, sin egen deltakelse og det som ble bestemt? Har barnet behov for å få noe forklart som eventuelt er uklart? Det kan også tenkes at barnet føler seg utrygg og har behov for noen å snakke med i etterkant. I fasen etter at beslutningen er tatt, skal det som ble bestemt, iverksettes. På møtet bestemmes det hva som skal gjøres, men i iverksettingen kan det oppstå nye spørsmål som skal avklares (Strandbu, 2011, s.120-121).

Det er ikke mulig å se hele prosessen for barns medvirkning i de artiklene som er valgt ut i oppgaven, men fra mitt ståsted er det tydelig at barnevernstjenesten ikke jobbet godt nok for å tilrettelegge for barns medvirkning. Man ser flere eksempler på blant annet de yngste barna eller barn med funksjonsnedsettelse som ikke har blitt gitt god nok og tydelig nok informasjon. Får barna hjelp og støtte til meningsdanningen? Gis de mulighet til å formidle

Kandidatnummer: 6028

egne meninger på en åpen og respektert måte? Lytter og tar barnevernstjenesten på alvor barnets mening, og blir meningen tatt opp til ettertanke og diskusjon? Tar vi som fagarbeidere vare på barna etter beslutning er truffet? Av de resultatene jeg har gjort meg opp ser jeg rom for forbedring av barns medvirkning i barneverntjenesten. Det handler om å ta tak i praksisen og tilretteleggingen for barns medvirkning slik at barna blir tatt på alvor.

7.0 KONKLUSJON

Selv om barns medvirkning er et viktig prinsipp i barnevernsarbeidet, ser vi enda utfordringer når det kommer til barns medvirkning. Om vi som fagpersoner ikke får tilrettelagt for medvirkning, kan det skape konsekvenser for barna. De får ikke den selvutviklingen de trenger for å en dag, å være selvstendige. Det er vi som må legge til rette for at barn får rettighetene sine ved å skape gode relasjoner og trygge rammer for dem. Vi må behandle barna som et subjekt og ikke et objekt, og vi må kunne gi god informasjon om rettighetene demmes og ikke ta noe for gitt, selv med en god arbeidsmodell som i utgangspunktet skal fremme barns deltagelse.

Jeg vil konkludere med at vi finner flere utfordringer når det kommer til medvirkning for barn i barnevernstjenesten. Det ligger utfordringer i barnets alder og det er utfordringer i tilretteleggingen for medvirkning. Jeg har oppdaget flere utfordringer som jeg ikke har gått dypere inn i, men som er verdt å bemerke seg. Blant annet finner vi utfordringer ved å ikke invitere barn til medvirkning til hensynet for barnets beste, for å ikke belaste barnet. Det er utfordringer innen kommunikasjonen og relasjonen med barn, mangel på tid og ressurser eller at fagarbeidere vektlegger egne eller andre voksnes sine meninger uten hensyn til barna. Jeg vil konkludere med at viktige faktorer for å invitere barn til medvirkning, og for å løse utfordringene det medbringer, er fagpersoner sin egenskap til å tilrettelegge for barna. Gi tilstrekkelig informasjon ut ifra barnets alder og modenhet. Gi gode muligheter for å uttrykke seg, ta barnets meninger på alvor og hjelpe barnet før, under og etter beslutninger er tatt. Det å få det enkelte barn til å føle seg trygg rundt disse avgjørelsene, med en fagperson som vil det beste for akkurat det barnet, vil gjøre det mye lettere for barnet selv å stå frem.

Avslutningsvis vil jeg nevne at det er forsket mye på dette området, og at barns medvirkning stadig jobbes med for at det skal stå mer sentralt i barnevernsarbeidet. Vi ser endringer i lovverket som skal støtte barns medvirkning, men har fortsatt en vei og gå i mine øyne. Jeg har lært mye om hvilke utfordringer man kan støte på og hvordan man kan jobbe for å forbedre dette inn i fremtiden.

8.0 LITTERATURLISTE

- Aveyard, H. (2018). *Doing a Literature Review in Health and Social Care: A Practical Guide* (4 utg.). McGraw-Hill Education.
- Barnekonvensjonen. (1989). *FNs konvensjon om barns rettigheter*. ***2 sider**.
- Barneloven. (1981). *Lov om barn og foreldre* (LOV-1981-04-08-7). Lovdata. <https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/1981-04-08-7?searchResultContext=2260&rowNumber=1&totalHits=11297>
- Barnevernsloven. (2021). *Lov om barnevern* (LOV-2021-07-17-100). Lovdata. <https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/2021-06-18-97?searchResultContext=1319&rowNumber=1&totalHits=9715>
- Bendiksen, L. R. L., & Haugli, T. (2018). *Sentrale emner i barneretten* (3. utg.). Universitetsforl. ***91 sider**.
- Bufdirektoratet, (2023). *Ny barnevernslov*. Bufdir.no. <https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/ny-barnevernslov/> ***9 sider**.
- Bunkholdt, V., & Kvaran, I. (2015). *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid*. Gyldendal akademisk.
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving for studenter* (5. utg.). Gyldendal akademisk. ***250 sider**.
- Eriksen, E. O., & Weigård, J. (1999). *Kommunikativ handling og deliberativt demokrati : Jürgen Habermas' teori om politikk og samfunn*. Fagbokforl. ***21 sider**.
- Forsberg, C., & Wengström, Y. (2015). *Att göra systematiska litteraturstudier : värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning* (4. utg.). Natur & kultur.
- Gamst, K. T., (2017). *Profesjonelle barnesamtaler: Å ta barnet på alvor* (2.utg.). Universitetsforl. ***172 sider**.
- Gerds-Andresen, T., & Aarum Hansen, H. (2020). Barnets rett til å bli hørt: En analyse av hvordan barnets uttalelser blir vektet av fylkesnemnda når det skal fattes vedtak om omsorgsovertakelse. *Tidsskriftet Norges barnevern*, 97(4), 250-265. <https://doi.org/10.18261/ISSN.1891-1838-2020-04-03>
- Kongeriket Norges Grunnlov. (1814). *Grunnloven* (LOV-1814-05-17). Lovdata. <https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/1814-05-17?searchResultContext=2929&rowNumber=2&totalHits=13491>

- Lillevik, O. G., Landmark, B., & Stokvold, Ø. (2020). *Miljøterapi i barnevernsinstitusjoner : juridiske, teoretiske og praktiske perspektiver* (1. utgave. ed.). Fagbokforlaget.
- Olsen, I. (2022). Barnets rett til å bli hørt ved midlertidige avgjørelser etter barneloven. *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål*, 20(3), 153-165. <https://doi.org/10.18261/fab.20.3.2>
- Slettebø, T., & Seim, S. (2007). *Brukermedvirkning i barnevernet*. Universitetsforl. ***25 sider.**
- Stang, E. G., (2007) *Barnets rett til deltakelse i barnevernssaker*, 33(1-2) , 36-56. <https://doi.org/10.18261/ISSN2387-4546-2007-01-02-05> ***20 sider.**
- Strandbu, A. (2011). *Barnets deltakelse : hverdagslige og vanskelige beslutninger*. Universitetsforl. ***201 sider.**
- Thidemann, I.-J., & Thidemann, M. U. (2019). *Bacheloroppgaven for sykepleierstudenter : den lille motivasjonsboken i akademisk oppgaveskriving* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Aadnesen, B. N., & Hærem, E. (2014). *Barnevernets undersøkelse* (3. utg. ed.). Universitetsforl.
- Aamodt, H. A. (2021). Barnets rett til deltagelse i en barnevernkontekst: Et perspektiv utover det rettslige. 1-13 <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2021-04-03>

Selvvalgt pensum: 791 sider